

DOTTRINA CRISTIANA

or

E Mbsuame e Krështerë

by Luka Matrënga.

Data entered by Michiel de Vaan, July-August 2004, on the basis of the edition:  
Matteo Sciambra, *La "Dottrina Cristiana" Albanese di Luca Matranga*.  
*Riproduzione, traduzione e commento del Codice Barberini Latino 3454*, Città del Vaticano, 1964.

The text is transmitted in three versions, C1, C2 and C3, which are bound in one volume. Here, only version C1 will be given, which is the original version by Luca Matranga, probably written by his own hand (Sciambra 1964: XXViff.).

The text below contains:

1. The transliteration of the original Albanian and Italian text, on the basis of the photographs in Sciambra's edition. The Albanian text is given in the same lay-out as in the manuscript, the Italian text does not exactly follow all the line breaks as in the manuscript. The Italian text is preceded by the marker IT. In the Albanian text, M. means Miestræ ('Teacher') and Im. means Imbsuam ('Pupil').

2. A pseudo-phonological interpretation of the Albanian, on the basis of the modern spelling of Albanian; I reproduce Sciambra's interpretation. This interpretation is given interlinearly, it is preceded by the marker PI ('Pseudo-Phonological Interpretation') and typed in slanted letters.

The folio numbers of the original volume will be indicated, as well as line breaks. Line breaks which are indicated by Matranga himself have the sign =. Line breaks which are not indicated in the original version have the sign -.

The form of Matranga's accent marks varies: they can look like a grave (`), an acute (´) or an ictus mark (˘). In fact, they only indicate the place of the ictus. I will transliterate all accent marks as acute.

Preface in the volume (as given by Sciambra 1964: XXV)

EMBSUAME  
E CHRAESTERAE  
BAEAERAE per tae Urtaenae Atae Ladesmae  
sciochiaeriet Jesusit.  
E prierrae laetireiet mbae gluchae tae  
arbaeresciae paer Lecae Matraengnae  
Imbsuam i Cullegit Graecae tae  
Romaesae.

## C1

### fol.1

Hauendo io con esperienza conosciuto  
la tanto buona anzi segnalata incli-  
natione che N. S. per sua misericor-  
dia si e degnato concedere a V. S. Illma  
è R.ma per aggiuto dell'anime in uniuer-  
sale, et in particolare de suoi vassalli  
albanesi ho pensato ch'harebbe fatto cosa  
molto a sua sodisfattione se io hauessi  
pigliato qualche travaglio giovevole alle  
anime per de vassalli che ha in questa sua  
terra de greci Albanesi. Onde sapendo  
che V. S. Ill.ma R.ma fa tanto conto  
che i fanciulli e fanciulle siano institui-  
ti nella dotrina X.na ho voluto

### fol.1v

far una versione di essa in nostra  
lingua natia Albanese, conciosache  
l'Italiana che va atorno non è da  
nostri ben intesa, il che ho fatto tanto  
più di buona voglia, quanto che inten-  
devo che dovea esser a V. S. Ill.ma  
opera gratissima; e già si è dato princi-  
pio a insegnarsi con molta solennità,  
con tanto contento e sodisfattione del  
popolo, che son certo che se vi fosse  
stata la sua presenza, di gaudio  
spirituale n'harebbe esultato. Et già  
molti fanciulli di poca età con  
maraviglia del popolo l'hanno, in

### fol.2

buona parte apresa et quel che più ci

caggiona meraviglia, le fanciule in questo exercitio hormai avanzano i fanciulli e nel numero e nel saperla. Ho voluto queste mie fatighe dedicarle a Vosig.ria Ill.ma come mio padrone e protettore sperando doverli esser grato; et oltre che saran giovevoli al popolo de greci, sarian ancor per esser grati a tanti centinara di casali che in calabria et puglia vi sono gente albanese. Degnarasi dunque V. S. Ill.ma e R.ma ricevere da un

### **fol.2v**

servo suo minimo questo minimo presente, e con quello l'animo col quale glielo offerisco, che certo altro non m'ha moso, se non la gloria che spero ni resultarà a N. S. e il contento che credevo n'havesse lei da ricevere. Et perchè quest'operetta potesse da tutti esser praticata, ho fatto due cose per le due difficultà che si ritrovano nel pronunciar questa lingua albanese. Prima ho fatto al mode greco letterato l'accenti sopra le dittioni, che molto gioverà per pronunciarsi

### **fol.3**

bene. Secondariamente ho provisto a una gran difficultà che hano i greci albanesi in proferire un certo sono, che quasi occorre in ogni ditione et per esser di tutto apieno informata V. S. Ill.ma saperà che l'Albanesi quasi a ogni parolo hano un certo sono che si fa col naso, e pur non è ordinariamente vocale particolare cioè o *A*, *o*, *e*, *u*, ma alle volte solamente un sono che si fa, come ho detto, col naso. Onde ho fatto per segno quando occorre tal sono, o vocale proferita col naso, un *a* dittongo. Questo bene intenderanno con

### **fol.3v**

questa indstruttione gl' Albanesi  
se bene sarrà difficile agl' altri  
finchè con la pratica imparera-  
no la pronuntia. Tutto cio è  
stato necessario avvisare in questa  
mia dedicatoria per esser questo mio  
poco travaglio più utile, et con più  
aggievolezza praticato. Et io mentre  
sono vivo non mancherò (come ho  
fatto tutta questa quaresima) assi-  
stere che per noi si fè fanciullo, con  
fanciulli farmi fanciullo pur  
ché l' approfittione i suoi servitori vassalli.

#### **fol.4**

come in sin adeso si sono approfittati  
perchè ogni festa di parola in parola,  
si dice a tutti con responder loro con  
molto fervor christiano; che certo è mara-  
viglia che per le strade nostre altro non  
si sente che voci di fanciulli recitan-  
do la dotrina in lingua albanese.  
Di tutto sia gloria a N. S. dal qual  
priego a Vosig.ria Ill.ma e Rma ogni  
colmo maggiore delle sue gratie.

Dalla Piana de Greci a 20 di  
Marzo 1592

Di V. S. Ill.ma e R.ma Minimo Vassallo  
Luca Matranga.

#### **fol.5**

##### Canzona Spirituale

Cghithæue u thæres , cúx dó ndægliésæ  
PI *Gjithëve u thëres, kush do ndëlesë*  
Tæ miræ tæ chræxtée búra , e gráa  
PI *Të mirë të krështë bura, e grá*  
Mbæ fiálæt tæ tinæzót tæ xíchi méxæ  
PI *Mbë fjalët të tinëzot të shihi meshë*  
Sé sixtæ gnerij néx cciæ mcátæ scáa  
PI *Se s'ishtë njeri nesh çë mkatë s'ká*  
E lúm cúx e cuitón sé cáa tæ vdésæ  
PI *E lum kush e kujton se ká të vdesë*  
E mentæ báxcæ mbæ tænxónæ i cáa  
PI *E mentë bashkë mbë tënëzonë i ká*

Sé Chríxti ndæ parráisit i bæn piésæ  
PI *Se Krishti ndë parrajsit i bën pjesë*  
E bæn pær bíjr tæ tij e pær væláa  
PI *bën pær bír tē tij e pær vëllá*

Versio

O qui culparum veniam tibi poscis ab alto  
Huc ades; obtentam crede, puella, puer.  
Te divina vocant; ecquis peccasse negabit?  
Accedere ad haec, mortuus ibis ovans.  
Es felix, cuius tua mens coniuncta tonanti  
Nam tua magna tibi portio Christus erit.  
O te quanta manent, quantis cumulabere donis  
In fratrem, in natum suscipere suum.

**fol.8**

IT Dotrina christiana che deue saper  
ogni fidele christiano

Embsúame é chræxtéræ cciáe pr=  
PI *E mbsuame e krështerë çë pr-*  
épsn tæ díe cghíthæ i pistépsm  
PI *epsn tē die gjithë i pistepsm*  
i chræxtée  
PI *i Krështé*

IT Maestro: sete uoi christiano

Miéstræ. Jée ti i chræxtée.  
PI *Mjestrë. Jé ti i krështé?*

IT Discepolo: si per gratia del nostro se=  
gnor Jesu christo

Imbsuam. éei pær chíjr tæ chríxtit  
PI *I mbsuam. éj pær hír tē krishtit*  
Zótit tínæ.  
PI *Zotit tinë*

IT M: che cosa è christiano?

**fol. 8v**

M: cciáe xærbés íxtæ i cræxtée  
PI *çë shërbes ishtë i krështé*  
IT D: è discipolo di christo cioè che essendo  
batezzato crede e fa professione  
nella sua legge

Im. Íxtæ Imbsúam i críxtit psé tú é  
PI *Ishtë i mbsuam i krishtit pse tue*  
clænæ paczuaræ pistépsn é bæn  
PI *klënë pakzuarë pistepsn e bën*  
cghithæ atæ cciæ thot[i]<sup>1</sup> nomi  
PI *gjithë atë çë thot nomi*  
i tij.  
PI *i tij.*

IT M: che intendete voi che sia christo?

M. cciæ ndlægón ti sé íxtæ críxti  
PI *çë ndlëgon ti se ishtë krishti?*

IT D: è vero dio et vero homo.

Im. íxtæ i uærtétæ inæzót é i uærtétæ  
PI *ishtë i vërtetë inëzot<sup>2</sup> e i vërtetë*  
gneríj  
PI *njeri*

## fol.9

IT M: quale è Il segno del christiano

M. zili íxtæ xéncghi i tæ cræxtérit  
PI *cili ishtë shengji i të krështerit?*

IT D: é Il segno della santa croce che  
si fa metendo la mano al capo et  
al corpo et poi alla spalla sinistra  
et destra dicendo In nome del padre  
del figliolo et dello spirito santo  
amen.

Im. íxtæ xéncghi i críchsæ xéitæ cciæ  
PI *ishtë shengji i kriqsë shejtë çë*  
bæneta tué uænæ dórænæ ndæ bál=  
PI *bënetë tue vënë dorënë ndë ball-*  
æt ndæ bárcut práa ndæ cráx-  
PI *ët ndë barkut pra ndë crah-*  
hæt tæ diáthætæ é tæ xtæmæncæ-  
PI *ët të diathëtë e të shtëmënkë-*  
tæ é thótæ émæritæ etét é tæ bírit  
PI *të e thotë emëritë e t'et e të birit*  
e tæ xpíjrtit xeit. amin.  
PI *e të shpirtit shejt. amin.*

---

<sup>1</sup> The final -t of *thot* is followed by the letter sign for *i*, but without the point on top of it.

<sup>2</sup> Sciambra writes *inzot*.

**fol.9v**

IT M: perché si fa in questo modo?

M. psé bænetae mbæ cætæ loiée  
PI *pse bænetae mbæ cætæ loiée.*

IT D: per significare dui grandi misterij  
l'uno della santissima trinità et  
l'altro della Incarnazione del nostro  
segnor Jesu christo che morì per noi  
in croce.

Im. psé tæ xclúcxenæ di tæmbæde=  
PI *pse tæ shkluhënë di tæ mbëdhe-*  
*gn mistirie, gnéri i xéitsæ triádæ*  
PI *nj mistirie, njeri i shejtsë triadhë*  
e jétæri i tæ sarcósurit tæ críx-  
PI *e jetëri i tæ sarkosurit tæ krish-*  
tit zótit tînæ cciæ udích pær née  
PI *tit zotit t'inë çë vdiq pær né*  
ndæ crícht.  
PI *ndë kriqt.*

IT M: perchè fine è creato l'huomo?

**fol.10**

M. pær cciæ xærbés u; tipós gneríu  
PI *pær çë shërbes u tipos njeriu?*

IT D: per amare et servire dio  
in questa vita et poi  
vederlo et goderlo nel-  
l'altra.

Im. psé tæ dée e tæ xarbégnae táenæ  
PI *pse tæ dé e tæ shërbenj tënë*  
zónæ ndæ cætæ cghiélæ práa té  
PI *zonë ndë këtë gjellë prá t'e*  
xócxæ é té traxægógnæ ndæ tié-  
PI *shohë e tæ trashëgonjë ndë tje-*  
tæræt.  
PI *tërët.*

IT M: quante cose sono necessarie al  
cristiano per venire al suo fine  
e salvarsi?

M. sáa xærbíse íanæ cxríj tæ cræx-

PI *sá shërbise janë hrí të krësh-  
térit sé tæ uígnæ ndæ tæ sósu-  
PI terit se të vinjë ndë të sosu-  
rit tæ tijx e tæ leftherósetæ  
PI rit të tijh e të lefterosetë?*

**fol.10v**

IT D: quatro cioè fede speranza charità  
et buone opere.

Im. cåtær bésæ pandochxíj tæ dáx=  
PI *katër, besë pandohí të dash-  
uræ e tæ bææme tæ miræ.  
PI urë e të bëëme të mirë.*

IT M: che credete voi per la fede?

M. cciæ pistépsn ti pær bésæt  
PI *çë pistepsn ti për besët.*

IT D: tutto quello che crede e tiena  
la santa chiesa catholica Romana et  
principalmente ciò che si contiene  
nel credo.

Im. cghíthæ atæ cciæ pistépsn é mb=  
PI *githë atë çë pistepsn e mbá  
áa clíxa xéitæ cathólicæ é romæsæ e má=  
PI klisha shejtë katholikë e romësë e mëë  
æ párae atæ cciæ mbácxetæ  
PI parë atë çë mbahetë  
ndæ pistéuot  
PI ndë pistevot.*

**fol.11**

IT M: ditte il credo

M. thúaj pistéuonæ  
PI *thuaj pistevonë.*

IT 1. D: Io credo in dio padre om-  
nipotente creatore del cielo et  
2. della terra et in Jesu christo suo  
figliuolo unico signor nostro  
3. il quale fu concepto di spirito santo  
4. naque di Maria Vergine, patì sotto  
pontio pilato fu cricifisso,  
morto et sepolto

5. discese all'inferno il terzo dì  
6. resuscitò da morte salí al cielo, siede alla destra di Dio padre onnipotente,  
7. et di la ha venire a giudicare li vivi et li morti.

**fol.11v**

8. credo nello spirito santo  
9. la santa chiesa catholica la comunione di santi  
10. la remissione de peccati  
11. la resurrezione della carne  
12, la vita eterna amen.

Im. Cãm bésæ mbæ tænzónæ átæ tæ  
PI *Kam besë mbë Tënëzonë Atë të*  
fuchíjxim cciæ tipósi chíelæ é  
PI *fuqíshim çë tiposi qiellë e*  
déenæ, é mbæ ijsús críxnæ tæ bij=  
PI *dhënë e mbë Ijsus Krishnë të bir-*  
rræ etíj tæ vétæmæ Zót tæna cciæ  
PI *rë e tij të vetëmë Zot tënë çë*  
clé zænæ xpíjrtit xéit léu xæn  
PI *kle zënë Shpirtit Shejt, leu Shën*  
mærijsæ vírcgiæræ psói ndænæ  
PI *Mërisë Virgjërë psoj ndënë*  
pónt pilánæ clé vænæ ncrích ;  
PI *Pont Pilanë, kle vënë nkriq,*  
udécuræ é cáalturæ ndæ bótæ  
PI *vdekur e kállturë ndë botë*  
ú sdórch ndæ písæt tæ trétænæ  
PI *u sdorq ndë písët të tretënë*

**fol.12**

díttæ , ú ngré sá udécuræxit chí  
PI *dittë u ngre së vdekurëshit hi-*  
pi ndræ chíelt ndégn ndæ tæ díá-  
PI *pi ndrë qiellt ndenj ndë të dja-*  
thætæ tæ tinæzót átít fuchíjxæmit,  
PI *thëtë të tinë Zot Atit fuqíshëmit,*  
Andéi cáa tæ vígnæ tæ cqiucógnæ  
PI *Andei ka të vinjë të gjukonjë*  
tæ cgiálætæ é tæ bdécuritæ.  
PI *të gjallëtë e të vdekuritë.*  
Cãm bésæ mbæ xpíjrtinæ xéit  
PI *Kam besë mbë Shpirtinë Shejt*  
mbæ clíxæt xéitæ cathólicæ mbæ

PI *mbë klishët shejtë katholikë mbë*  
tæ mbægliédurit tæ xéiteuet mbæ  
PI *të mbëljedhurit të shejtëvet mbë*  
ndægliésæt tæ mcátæuet mbæ tæ  
PI *ndëljesët të mkatëvet mbë të*  
anastísurit tæ cúrmit é tæ páa  
PI *anastisurit të kurmit e të pa*  
sósmesæ cghiélæ.  
PI *sosmesë gjellë.*

IT M: che habbiamo detto?

M. cciá chémí thánæ.  
PI *çë kemi thënë?*

IT D: Il credo.

### **fol.12v**

Im. pistéuonæ  
PI *pistevonë.*

IT M: chi ha fatto il credo?

M. cúx é báeri pistéuonæ  
PI *kush e bëri pistevonë?*

IT D: li dodeci apostoli quando  
volevano andare a predicare  
l'evangelio per tutto il mondo.

Im. tæ dimbædiétæ apóstoglitæ cúur  
PI *të dimbedhjetë apostolitë kúr*  
duáinæ tæ príjnæ tæ didácsnæ ua-  
PI *duajnë të prijnë të didaksnë van-*  
ncghiéglíæ pærndæ cghíthæ cósmít  
PI *gjeljë për ndë gjithë kosmit.*

IT M: perchè l'hano fatto?

M. psé é báænæ  
PI *pse e bëënë?*

IT 1 D: per informarci della fede.

Im. pse tæ ná mbæsóinæ ndæ básæ  
PI *pse të në mbësojnë ndë besët*

### **fol.13**

IT M: che si contiene del credo?  
M. cciáe mbácxetæ ndæ pistéuot  
PI *çë mbahetë ndë pistevot?*  
IT D: dodeci articoli cioè dodeci parti principali  
della nostra fede.  
Im. Dijmbædiétæ piésæ tæ pára tæ  
PI *Dimbëdhjetë pjesë të para të*  
bésæsæ sánæ  
PI *besësë s'anë.*

IT M: In che credete voi?

M. mbæ cciáe pistepsn tí  
PI *mbë çë pistepsn ti?*

IT D: Io credo in dio.

Im. u pistepsn mbæ tænxónæ  
PI *U pistepsnj mbë tënëzonë.*

IT M: chi è dio?

M. ccíxtæ Inæzót  
PI *ç'ishtë Inëzot?*

### **fol.13v**

IT D: È creator et governor.

Im. íxtæ aí cciáe bæri é chieuerísn  
PI *ishtë ai çë bëri e qeverisn*  
déenæ é chiélæ é cghíthæ zotæron  
PI *dhënë e qiellë e gjithë zotëron.*

IT M: perchè si dice dio onnipotente?

M. pse thúcxetæ inæzót i fuchíjxim  
PI *pse thuhetë inëzot i fuqíshim?*

IT D: perchè con sua sola [volontà] et  
potenza infinita può  
fare e disfare ogni cosa.

Im. psé me gnæ tæ uétæmæ ulémæ tæ  
PI *pse me një të vetëmë vlemë të*  
tij é fuchíj tæ páa sósme máendæ  
PI *tij e fuqi të pá sosme mëndë*

bægnæ e tæ sbægnæ cghíthæ chíx  
PI *bënjë e të zbënjë gjithë qish.*

IT M: che credete voi che sia la santissima trinità?

**fol.14**

M. cciæ pistépsn ti se íxtæ xéitæ triá-  
PI *çë pistepsn ti se ishtë shejtë tria-  
dæ*  
PI *dhë?*

IT D: è l'isteso dio padre figliolo spirito santo  
tre persone un solo dio

Im. íxtæ inæzót áti i bíri xpíjrti xéit  
PI *ishtë Inëzot Ati i biri Shpirti Shejt*  
tríj fáchie gnæ iuétæmæ inazót  
PI *tri faqe një i vetëmë Inëzot.*

IT M: il padre è dio?

M. Áti íxtæ inazót  
PI *Ati ishtë Inëzot?*

IT D: signor sì.

Im. éei zót  
PI *éj Zot.*

IT M: il figliuolo è dio?

M. i bíri íxtæ inazót  
PI *i Biri ishtë Inëzot?*

IT D: signor sì.

**fol.14v**

Im. éei zót  
PI *éj Zot.*

IT M: il spirito santo è dio?

M. xpíjrti xeit, íxtæ inazót  
PI *Shpirti Shejt ishtë Inëzot?*

IT D: signor sì.

Im. éei zót

PI *éj Zot.*

IT M: sono trj dei?

M. iánæ tre tænzótæra  
PI *janë tre tënëzotëra?*

IT D: signor no perciöchè quantunque  
siano  
tre persone nondimeno è un solo dio.

Im. io zót se sáa dó tæ iéenæ trij  
PI *jo Zot se sádo tē jenë trij*  
fáchie gnæ iuétæmæ inæzót  
PI *faqe, një i vetëmë Inëzot.*

IT M: che similitudine mi daretì voi della  
santissima trinità?

### fol.15

M. cciæ xémul má iép ti cáxa xéita  
PI *çë shemull më jep ti kaha shejta*  
triádæ  
PI *Triadhë?*

IT D: come noi che siamo fatti ad  
imagine et similitudine sua habbiamo  
una sola anima e tre potenze  
memoria, inteleto et voluntà.

Im. Si na cciæ iémi báæræ mbæ xé-  
PI *Si na çë jemi bërë mbë she-*  
mullit é tæ gláaræ tæ tíj chémi  
PI *mullit e tē glárë tē tij kemi*  
gnæ tæ uétæmæ xpíjrt e trij fuchíj  
PI *një tē vetëmë shpirt e trij fuqí*  
cuitim, ulémæ e loismo  
PI *kujtim vlemë e loismo.*

IT M: credete voi in iesu christo?

M. pistepsn ti mbæ iesú christo  
PI *pistepsn ti mbë Ijsus Krishnë?*

IT D: signor si

Im. éei zót  
PI *éj Zot.*

**fol.15v**

IT M: che pensate voi che sia Jesu christo?

M. cciá ndlagón tí se íxtæ ijsús chríxti  
PI *çë ndlëgon ti se ishtë Ijsus Krishti?*

IT D: è figliuolo di Dio patre tanto  
potente tanto santo tanto buono  
quanto il padre il qual figliol di dio si fece  
uomo per noi nel ventre della gloriosa  
vergine maria per  
opera dello spirito santo

Im. íxtæ ibíri i tinæzót átít achiá i fuc-  
PI *ishtë i biri i tinëzot Atit aqë i fu-*  
*híjxim achiá i úrti achiá í míri*  
PI *qíshim aqë i urti aqë i miri*  
sáa i áti e aí ibíri i tinazót ú báæ  
PI *sá i Ati e ai i biri i tinëzot u bëë*  
gnerij pær née ndæ bárcut tæ sá læfdúa-  
PI *njerí pær né ndë barkut tæ së læfdua-*  
mesæ vírcghiæræ xænmæríj pær  
PI *mesë Virgjërë Shën Mëri pær*  
tæ báæmet tæ xpíjrtit xéit  
PI *të bëëmet të Shpirtit Shejt.*

**fol.16**

IT M: che più ha fatto christo per noi?

M. cciá máæ báeri chríxti pær née  
PI *çë mëë bëri Krishti pær né?*

IT D: è nato dell'istessa vergine  
maria restando ella vergine  
avanti il parto nel parto e  
dopo il parto

Im. íxtæ léeræ asái vírcghiæræsæ xæn  
PI *ishtë lërë asaj Virgjërësë Shën*  
mæríj tu é mbéturæ aio vírcghiæræ pær-  
PI *Mëri tue mbeturë ajo Virgjërë pær-*  
pæra tæ sdiëgurit ndæ tæ sdiëgurit é  
PI *para tæ zdjergurit ndë tæ zdjergurit e*  
pás tæ sdiëgurit.  
PI *pas tæ zdjergurit.*

IT M: e che più?

M. é cciáe máæ  
PI *e çë mēē?*

IT D: fu crocifisso morto et sepolto  
discese all'inferno il terzo di  
resuscito da morte sali al cielo e siede  
alla destra di dio padre onnipotente  
come suo figliolo et di là ha di venire a  
giudicare i

### fol.16v

vivi et i morti per  
render a ciascuno secondo l'opere  
sue.

Im. Clé vænæ ngrích udécuræ é cáalturæ ndæ  
PI *Kle vënë ngriq vdekurë e kállturë ndë*  
bótæ ú sdórch ndæ písæt tæ trétænæ dítae  
PI *botë u zdorq ndë pisët të tretënë ditë,*  
u anastís mórtjet cxhípi ndræ chielt ndégn  
PI *u anastis mortjet, hipi ndrë qiellt, ndenj*  
ndæ tæ diáthætæ tæ tinæzót átít fuchíjxim  
PI *ndë të diathëtë të tinëzot Atit fuqíshim*  
si bíjr i tíjx é andéi cáa tæ uígnæ tæ cghiu-  
PI *si bir i tijh e andej ká të vinjë të gju-*  
cógnae tæ cghíalætæ é tæ udécurítæ sé  
PI *konjë të gjallëtë e të vdekuritë se*  
tæ íápæ cghíthæ gneríu si tæ bææmetæ  
PI *të japë gjithë njeriu si të bëëmetë*  
é tíj.  
PI *e tij.*

IT M: credete voi nello spirito sancto?

M. chée bésæ ti mbæ xpíjrtit xéit  
PI *ké besë ti mbë Shpirtit Shejt?*

IT D: segnor si chi è vero dio la terza  
persona della santissima trinità il quale  
da la gratia  
et i suoi doni alla santa chiesa catholica.

### fol.17

Im. éei zót se íxtæ iuærtétæ inæzót é tréta  
PI *ëj Zot, se ishtë i vërtetë inëzot e treta*  
fáchie é xéitsæ triádæ cciáe íép chxíjrræ  
PI *faqe e shejtë triadhë çë jep hírrë*  
é durætígliætæ etij clíxæsæ xéitæ cathólicæ

PI *e durëtiljëtë e tij klishësë shejtë katholikë.*

IT M: che cosa è la santa chiesa catholica?

M. cciá xærbés íxtæ clíxa xéitæ cathólicæ  
PI *çë shërbes ishtë klisha shejtë katholikë?*

IT D: è tutta la congregazione dei fedeli  
christiani che hano et confesano  
la fede di Jesu christo il capo  
della quale è l'isteso christo et il papa  
suo vicario in terra.

Im. íxtæ cghíthæ tá mbegliéduritæ tát pistep=  
PI *ishtë gjithë të mbeljedhuritë të<sup>3</sup> piste-*  
*sænuet cræxtéue cciá cánæ é csemolóis-*  
PI *psënvèt krështéve çë kanë e ksemolois-*  
*gnænæ bésænæ tá ijsús chrixtit krietë*  
PI *njënë besënë të Ijsus Krishtit, krietë*  
e asái íxtæ uétæ críxti é pápa ndæ  
PI *e asaj ishtë vetë Krishti e Papa ndë*  
cámbæ tá tij ndæ déet  
PI *kambë të tij ndë dhët.*

#### fol.17v

IT M: che ben habiamo nella chiesa?

M. cciá tá miræ chemi ndæ clíxæt  
PI *çë të mirë kemi ndë klishët?*

IT D: questo che siamo pertecipi di tutti  
sacrificij et buone opere  
che si fano et habbiamo la  
remissione delli peccati con molte altre  
gratie et doni di dio.

Im. cætæ se chémi piésæ cghíthæ mistíre-  
PI *këtë se kemi pjesë gjithë mistire-*  
*uet xéit é tá bææmeuet tá miræ*  
PI *vet shejt e të bëëmevet të mirë*  
cciá bánenæ ndæ tá é chémi ndægli=  
PI *çë bënenë ndë të e kemi ndëlje-*  
*ésanæ é mcátæuet mé xúmæ tá tié-*  
PI *sënë e mkatëvet, me shumë të tje-*  
*ræ cxhíre é dorætíglia tá tinæzót*  
PI *ra hire e dorëtiljë të tinëzot.*

---

<sup>3</sup> Sciambra assumes that the second *t* of *tát* is an error, although it is retained in the versions C2 and C3 of the manuscript. In C2, Sciambra transliterates *të t*, in C3 only *të*.

IT M: che cosa è la resurrezione  
della carne et la vita eterna?

M. coiaë xarbés íxtæ tæ anastísuritæ tæ  
PI *çë shërbes ishtë të anastisuritë të*

**fol.18**

curmit é epáa sósmeia cghiélæ  
PI *kurmit e e pá sosmeja gjellë*

IT D: è che il dì del giuditio resu-  
sciteremo tutti in corpo et anima et  
anderano i buoni nella vita eterna  
a veder et goder  
idio et li cativi all'inferno  
con li demonij.

Im. íxtæ se dítænæ é cghijchit chémi tæ  
PI *ishtë se ditënë e gjikit kemi të*  
anastisemi cghíthæ me xpíjrtit é mé  
PI *anastisemi gjithë me shpirtit e me*  
curmit é cánæ tæ venæ tæ mírætæ  
PI *kurmit e kanë të venë të mirëtë*  
tæ xócxanæ é tæ traxægógnænæ  
PI *të shohënë e të trashëgonjënë*  
tænæzónæ e tæ cæchíjtæ ndæ písæt  
PI *tënëzonë e të këqitë ndë písët*  
mé diáagliasit.  
PI *me djaljasit.*

IT M: chi va alle penne del purgatorio?

**fol.18v**

M. cúx véte ndæ tæ dæmburat tæ cathar-  
PI *kush vete ndë të dhëmburat të kathar-*  
tirit  
PI *tirit?*

IT D: quelle anime che muoiono in gratia  
di Dio et non hano sodisfato di tutto  
per i loro peccati e dopo  
di aver pagato le penne  
debitte anderano in paradiso, amen  
così sia

Im. Atá xpíjrtæra ciæ udésanæ ndæ chijrt  
PI *Ata shpirtëra çë vdesënë ndë hírt*

tæ tinæzót e scánæ xpræbliéræ cghí=  
PI *tē tinēzot e s kanē shpērbliērē gji-*  
thæ chíx pær mcátæt tæ tire é pastái  
PI *thē qidh pēr mkatēt tē tire e pastaj*  
cciá pagúaitæxínæ tæ dámburataē  
PI *çē paguajtēshinē tē dhēmburatē*  
dætíráe vénæ ndáe paraisit ámin axtú  
PI *dētirē venē ndē parajsit amin, ashtu*  
clóftæ  
PI *kloftē.*

IT M: che aspetate haver per la speranza di dio?

### fol.19

M. cciá prét tæ chéex pær elpidæt tæ tínæ  
PI *çē pret tē kēsh pēr elpidēt tē tinē*  
zót  
PI *Zot?*

IT D: la vita eterna la qual principalmente s'quista per la divina gratia et dopo per li meriti che con essa da noi procedono.

Im. cghiélæna épáasósme cciá máæ páraē  
PI *giellēnē e pá sosme çē mēē parē*  
chiardés[.]tæ pær cxíjr tæ tinazót é pastái  
PI *gardesetē pēr hír tē tinēzot e pastaj*  
pær tæ prépsurat cciá mé tæ cáxa  
PI *pēr tē prepsurat çē me tē kaha*  
ná uígnænæ  
PI *na vinjēnē.*

IT M: per otener quel che aspetamo che ci bisogna?

M. sé tæ chémi atæ cciá présæmæ cciá  
PI *se tē kemi atē çē presēmē çē*  
ná íxtæ chxrij.  
PI *na ishtē hrí.*

### fol.19v

IT D: fra l'altre cose l'oratione

Im. ndáe tæ tiérat xærbise paracalesíjtæ  
PI *ndē tē tjerat shërbisē parakalesítē.*

IT M: che oratione ci insegna la chiesa?

M. cciáe paracalesij ná mbæson clíxa  
PI *çë parakalesí na mbëson klisha?*

IT D: Il padre n[ost]ro l'avemaria salve-  
regina et altre oratione

Im. páterimónæ theotóchienæ xeredés-  
PI *paterimonë, theotoqenë, heredhes-*  
*pinænæ é tætiéra paracalesij*  
PI *pinënë e të tjera parakalesí.*

IT M: dite il padre nostro

M. thúai paterimónæ  
PI *thuaj paterimonë.*

IT D: padre nostro che sei nei cieli sia  
santificato  
il nome tuo venga il regno tuo sia  
fatta la tua volontà così in celo come

## fol.20

in terra, daci ogi il n[ost]ro pane quotidiano  
et perdonaci li n[ost]ri debiti come noi  
perdonamo a debitori n[ost]ri e non  
ci indure in tentatione ma liberaci da ogni  
male amen.

Im. Áti ínæ cciáe iée ndræ chielt xeitærúatæ  
PI *Ati inë çë jé ndrë qiellt shejtëruatë*  
*émæri it artæ perændia ióte clóftæ bá-*  
PI *emëri it, artë perëndia jote kloftë bë-*  
*æææ thelíma ióte axtú ndræ chielt si ndæ*  
PI *rë thelíma jote ashtu ndrë qiellt si ndë*  
*dée búcænæ táenæ táe pærditæsmenæ áemæ-*  
PI *dhé, bukënë tènë të përditëshmenë ëmë-*  
*na sót é ndægliëna mcátætæ tóna si ndæ-*  
PI *na sot e ndëljena mkatëtë t'ona si ndë-*  
*glieímæ ná atíre cciáe na ftésnænæ emós ná*  
PI *ljejmë na atire çë na ftesnjënë e mos na*  
*chiélæ ndæ pirasmó gníx lijróna cghíthæ sáe*  
PI *qellë ndë pirasmo njish lírona gjithë së*  
*cæchijaxit amín.*  
PI *këqiashit amin.*

IT M: che habbiamo detto?

M. cciá chémi thænæ  
PI *çë kemi thënë?*

IT D: il padre nostro

### **fol.20v**

Im. páterimónæ  
PI *Paterimonë.*

IT M: chi l'ha fato?

M. cúx e bæri  
PI *kush e bëri?*

IT D: il n[ost]ro segnor Jesu christo e l'ha  
fato con la santissima boca et lo diede  
ai suoi discepoli et perciò è la più  
eccellente di tutte l'oratione.

Im. Inæzót ijsús chrixti é ebæri mé gógliaë xéitæ  
PI *Inëzot Ijsus Krishti e e bëri me goljë shejtë*  
tæ tij é iá dá discipugliet tij é andái íx-  
PI *të tij e ja dha dishipuljet tij e andaj ish-*  
tæ méé míra é cghíthæ paracalesíjuet  
PI *të m' é mirë e gjithë parakalesívet.*

IT M: che domandiamo in questa oratione?

M. cciá lípægnæmæ ndæ cætæ paracalesíj  
PI *çë lipënjëmë ndë këtë parakalesí?*

IT D: prima domandiamo la gloria di dio e  
poi il ben n[ost]ro per l'anima et per  
il corpo che ci liberi da ogni male.

### **fol.21**

Im. pærpara lípægnæmæ læfdíjnæ etinæzót é pa-  
PI *përpara lipënjëmë læfdínë e tinëzot e pa-*  
stái tæ mírænæ tæná pær xpíjrtit é pær cúr-  
PI *staj të mirënë t'ënë për shpirtit e për kur-*  
mit é cciá tæná leftherosgnæ cghíthæ  
PI *mit e çë të na leftherosnjë gjithë*  
sæ cæchíaxit  
PI *së kéqiashit.*

IT M: con chi si parla in quella?

M. mé cæ flítetæ ndæ tæ

PI *me kë flitetë ndë të?*

IT D: con dio n[ost]ro signore

Im. *me tænaezónæ*  
PI *me t'ënë Zonë.*

IT M: dove è dio?

M. *cú íxtæ inæzót*  
PI *ku ishtë inëzot?*

IT D: è in cielo dove si manifesta alli  
beati et in ogni luoco.

Im. *íxtæ ndræ chíelt téc fanerósetæ xéi-*  
PI *ishtë ndrë qiellt tek fanerósetë shej-*  
*teuet é ngáa vénd*  
PI *tevet e ngá vend.*

IT M: Ditte l'avemaria

#### **fol.21v**

M. *thúai theotóchienæ*  
PI *thuaj Theotoqenë.*

IT D: dio ti salvi maria piena di gratia il signor  
è teco tu sei benedetta tra le done  
et benedetto il frutto del tuo ventre Jesu  
santa maria madri di dio prega per  
noi peccatori [ora e nell'ora della nostra  
morte] amen.

Im. *Fálemi é xænmæríj é chxijrúame Zotíj*  
PI *Falemi e Shën Mëri e hiruame Zoti*  
*[i]næ me tij é becúaræ ti ndræ cghíthæ*  
PI *inë me tij e bekuarë ti ndrë gjithë*  
*gráat é beecúam péma é xcæfít tit ijsúi*  
PI *grát e bekuam pema e shkëfít t'it Ijsuj.*  
*xænmæríj éma etinazót paracalés pær*  
PI *Shën Mëri éma e tinzot, parakales pær*  
*née tæ mcaterúamit nani é ndóræt tæ*  
PI *né të mkateruamit, nani e nd'orët të*  
*mórsæ sánæ amin*  
PI *morsë s'anë, amin.*

IT M: che habbiamo detto?

M. *cciá chemi thænæ*

PI *çë kemi thënë?*

IT D: l'avemaria

Im. theotóchienæ  
PI *Theotoqenë.*

IT M: chi l'ha fatta?

**fol.22**

M. cúx é bæri  
PI *kush e bëri?*

IT D: l'angelo gabriele quando vene a salutar  
la madona al che s'aiungono alcune parole  
di santa elisabetta et della chiesa

Im. éncghiael gauríjli cúur érth ti  
PI *Engjèll Gavrill, kúr erth t'i*  
fálei sáe xænmæríjsæ e íxtónenæ  
PI *falej sê Shën Mërisë e i shtonenë*  
cciadó fiálæ tæ xéítsæ elisabéttæ  
PI *çado fjalë të shejtsë Elisabettë*  
é tæ clíxæsæ  
PI *e të klishësë.*

IT M: con chi si parla nella avemaria?

M. me cáe flítetæ ndæ theotóchiet  
PI *me kë flitetë ndë theotoqet?*

IT D: con la madona.

Im. Mé tæ xænmæríjt  
PI *me të Shën Mërit.*

IT M: che credete voi che sia la madona?

**fol.22v**

M. cciáe pistépsn ti sé íxtæ é xænmæría  
PI *çë pistepsn ti se ishtë e Shën Mëria.*

IT D: è madre di dio vergine  
piena di gratia et ogni virtù, regina  
del cielo et della terra et avvocata n[ost]ra

Im. íxtæ áema é tinæzót vírcghiaera  
PI *ishtë ëma e tinëzot virgjëra*

é xhijrúame é úrtæ perændéxæ é  
PI *e hiruame e urtë, perëndeshë e*  
chíelsæ é e déut é cciæ paracalésn  
PI *qiellsë e e dheut e çë parakalesn*  
pær née  
PI *për né.*

IT M: dove è la madonna?

M. cú íxtæ é xænmæría  
PI *ku ishtë e shën Mëria?*

IT D: è in cielo

Im. íxtæ ndræ chíelt  
PI *ishtë ndrë qiellt.*

IT M: e quella chi è in chiesa?

M. é aió cíxtæ ndæ clíxæt  
PI *e ajo ç'ishtë ndë klishët?*

### fol.23

IT D: è imagine di quella che è in cielo  
per ricordarci di lei et per esser sua imagine  
le facciamo riverenza ad honor suo.

Im. íxtæ conísmæ é asái cciæ íxtæ ndræ chíe-  
PI *ishtë konismë e asaj çë ishtë ndrë qiellt*  
It sé tæ cuitónemi pær tæ é sé íxtæ conísmæ  
PI *se të kujtonemi për të e se ishtë konismë*  
e sái i bæimæ metaníj pær ndéer tæ sái  
PI *e saj i bëjmë metaní për ndër të saj.*

IT M: come ci sono molte imagine della  
madona sonci molte madone?

M. si iánæ xúmæ conísmæ tæ  
PI *si janë shumë konismë të*  
xænmæríjsæ iánæ xúmæ xænmæríj  
PI *shën Mëris janë shumë shën Mëri?*

IT D: signor no, ma solo una chi è in cielo  
la qual representano l' imagine che  
sono in terra.

Im. Jó, Zót, pór gnæ vetæmæ cciæ íxtæ  
PI *Jo, zot, por një vetëmë çë ishtë*  
ndrá chíelt é efanerósgnænæ conísmætæ

PI *ndrë qiellt e e fanerosnjënë konismëtë*  
cciæ iánæ ndæ dée  
PI *çë janë ndë dhé.*

**fol.23v**

IT M: perchè adunque chiamamo la madona della pietà?

M. *práa pse clúamæ é xænmæria é lipæsíjuet*  
PI *prá pse kluamë e shën Mëria e lipësívet,*  
*é iatrijuet é eparaponesíjuet é mbæ tæ tié-*  
PI *e jatrívet e e paraponesívet e mbë tē tje-*  
*ra loiée*  
PI *ra lloje?*

IT D: per li molti et diversi benefitij che ci fa.

Im. *pær tæ xúmæ tæ míra é chxíre*  
PI *për tē shumë tē mira e hire*  
cciæ ná bæn  
PI *çë na bën.*

IT M: che se le dice nell'avemaria?

M. *cciæ i thúchxetæ ndæ theotóchiet*  
PI *çë i thuhetë ndë theotoqet?*

IT D: la salutiamo la lodiamo raccoman[dan]doci ad essa.

Im. *i fálemi e docsiasgnæmæ tú é*  
PI *I falemi e doksiasnjëmë tue*

**fol.24**

*u trúara<sup>4</sup> asái*  
PI *u truarë asaj.*

IT M: ditte la salve regina

M. *thuai cheredéspinænæ*  
PI *thuaj heredhespinënë.*

IT D: dio ti salvi regina madre di misericordia vita dolceza et speranza nostra dio ti salvi A te gridiamo, noi banditi

---

<sup>4</sup> C2 and C3 have the expected final -æ instead of -a.

figlioli di eva a te sospiriamo gemendo  
et lagrimando in questa valle di lagrime.  
Spresciati dunque avvocata nostra rivolge  
a noi quei tuoi ochi misericordiosi et dopo  
questo essilio dimostraci a Gjesu frutto  
benedetto del tuo ventre o clemente o  
pietosa o dolce vergine maria  
prega per noi santa madre di dio

**fol.24v**

acio siamo fatti degni delle promissioni di  
christo, amen.

Im. Falemi perændéxæ áma é eleimosínit  
PI *Falemi, Perëndeshë, ëma e elejmosinit*  
cghélæ é ámbla e pandóchija iónæ tæ  
PI *gjellë e ëmblë, e pandohía jonë të*  
fålem. tij tæ thæresæmæ næ tæ dbúa-  
PI *falem. Tij të thëresëmë në të dbua-*  
mitæ bígl tæ Évæsæ tij xerætígnæ-  
PI *mitë bilj të Evësë tij sherëtinjë-*  
mæ túe cghiumúaræ é tú é cláaræ  
PI *më tue gjumuarë e tue klárë*  
ndæ cætæ gropæ tæ lótet xpeito adá  
PI *ndë këtë gropë të lotet. Shpejto adha*  
tí cciá paracalésn pær née. é prijr néue  
PI *ti çë parakalesn për në, e prijr néve*  
sijtæ étúu tæ eleimosínit epás cætíj tæ  
PI *sítë e tú të elejmosinit e pas këtij të*  
sbúami dæftóna ijsús chríxnæ péma-  
PI *sbuami dëftona Ijsus Krishnë pemë-*  
næ é beecúame tæ xcáfít tit o e para-  
PI *në e bekuame të shkëfit t'it, o e para-*  
ponésme, O, é lipísuræ, o, é ámblæ virgji-  
PI *ponesme, o e ljipsurë. o e ëmblë Virgjë-*  
æaræ xænmæríj paracalés pær née, xéita  
PI *rë shën Mëri parakales për në, shejta*

**fol.25**

áma é tinazót sé tæ bænemi prepsæ-  
PI *ëmë e tinëzot, se të bënemi prepsë-*  
toræ pær tæ tacsurat tæ chríxtit, Amín  
PI *torë për të taksurat të Krishtit. Amin.*

IT M: che habbiamo detto?

M. cciá chémi thæanæ  
PI *çë kemi thënë?*

IT D: la salve regina

Im. chere dëspinænæ  
PI *Heredhespinënë.*

IT M: chi ci l'ha insegnata

M. cúx né é mbæsói  
PI *kush ne e mbësoj?*

IT D: la santa madre chiesa

Im. clíxa xéitæ  
PI *klisha shejtë.*

IT M: con chi si parla?

M. me cá flítetæ  
PI *me kë flitetë?*

IT D: con la istessa vergine maria

**fol.25v**

Im. mé atæ vírcghiæræt xænmæríj  
PI *me atë Virgjërët Shën Mëri.*

IT M: che si dice in quella?

M. cciá thuchetæ ndá tæ  
PI *çë thuhetë nd'atë?*

IT D: Altri lodi di essa Vergine domandando  
anco il suo favor et aiuto.

Im. tæ tíera læfdíj tasái vírcghiæræ túe  
PI *të tjera léfdí t'asaj Virgjërë tue*  
i lipuræ edé chxíjrræ é ndíxmænæ é sái  
PI *i lipurë edhe hirrë e ndihmënë e saj.*

IT M: dopo la vergine maria avete voi devotione  
ad altri santi?

M. pás Virgíæræsæ xænmæríj chée ti uláuíe  
PI *pas Virgjërësë shën Mëri ké ti vlavie*  
ndæ tæ tíeræ xéit  
PI *ndë të tjerë shejt?*

IT D: segnorsi a tutti come amici di dio et  
intercessori n[ost]ri del cielo, ma specialmente

al mio Angelo custode et al s[an]to del mio nome  
[e delle reliquie dei santi]

**fol.26**

Im. Éei Zót cghithæue si mích tæ tinæzót  
PI *Éj. Zot; gjithëve si miq të tinëzot*  
é cciæ paracalesgnænæ pær née ndræ chí=  
PI *e çë parakalesnjënë për në ndrë qi-*  
elt má mææ pæræ éncgiælit tim cciæ mæ  
PI *ellt ma mëë parë engjëllit t'im çë më*  
cáa guidés e mbæ xéit cciæ i cáam émæ-  
PI *ká gujdes e mbë shejt çë i kam emë-*  
*rinæ e tæ lipsana tæ scéjteuet<sup>5</sup>*  
PI *rinë e të lipsana të shejtevët.*

IT M: et alle sue reliquie?

M. é éxtrauet tíreue  
PI *e eshtravët tirevë?*

IT D: li faccio anco honore per esser state  
tempio dello spirito santo et dover esser unite  
alle anime gloriose.

Im. iú báegn ede ndéer sé canæ clænæ clí-  
PI *ju bënj edhe ndër se kanë klënë kli-*  
xa tæ xpíjrtit xéit é sé cánæ tæ iéenæ  
PI *sha të shpirtit shejt, e se kanë të jënë*  
mbægliéduræ me xpíjrtit tæ xéiteuet  
PI *mbëljedhurë me shpirtit të shejtevët.*

IT M: che oratione gli fate voi?

**fol.26v**

M. cciæ paracalesíj bæn ti  
PI *çë parakalesí bën ti?*

IT D: quelle che ci insegna la chiesa et anche  
altre ad honor suo et perchè intercedano  
per me dico il padre n[ost]ro et l'ave maria

Im. atto cciæ na mbæson clíxa ede tæ  
PI *Ato çë na mbëson klísha edhe të*  
tiéra pær ndéer tæ tij é sé tæ  
PI *tjera për ndër të tij e se të*  
paracalésgnænæ pær múa thóm pateri-

---

<sup>5</sup> These five words in a different hand.

PI *parakalesnjënë për mua thom pateri-*  
*mónæ e theotóchienæ*  
PI *monë e theotoqenë.*

IT M: che fate voi quando andate al letto?

M. *cciáe bæn tí cúur uéte mbæ xtrát*  
PI *çë bën ti kúr vete mbë shtrat?*

IT D: due cose prima fatto il segno della croce  
faccio l'esame della coscienza, secondo dico  
la confessione generale, il padre n[ost]ro,  
l'avemaria credo et salve regina et altre mei

### fol.27

devotioni.

Im. *dij xærbíse tá páraænæ báæræ xéncghi*  
PI *Dí shërbise: të parënë, bëërë shengji*  
*i críchsæ xéitæ, báegn tá loiásuritæ tá*  
PI *i kriqsë shejtë, bënj të llojasuritë të*  
*xpijrtit tá dijtænæ thóm tá csemoloísuri=*  
PI *shpirtit; të dijtënë thom të ksemolojisuri-*  
*tæ tá cghíthæ mcátæuet páterimónæ theó-*  
PI *të të gjithë mkatëvet, paterimonë theo-*  
*tochienæ pistéuonæ cxére déspinænæ é tá tié-*  
PI *toqenë, pistevonë heredhespinënë e të tje-*  
*ra paracalesij tá mía*  
PI *ra parakalesí të mia.*

IT M: come fatte l'esame della coscienza?

M. *Si bæn tá loiásuritæ é xpijrtit*  
PI *Si bën të llojasuritë e shpirtit?*

IT D: prima ringrazio dio dei benefitij ricevuti  
poi penso ai mei peccati specialmente di quel  
giorno dolendomi di quelli con proposito  
di emendarmi et confesarmi terzo domando  
a dio perdono et fo un fermo proposito di non  
peccar più.

### fol.27v

Im. *tæ páraænæ fxaristísgn tænzónæ*  
PI *të parënë fharistisnj ténëzonë*  
*pær tá pásurat tá mira práa loiásgn*  
PI *për të pasurat të mira prá llojasnj*  
*mcátætæ emía, é máæ párae asái díttæ*

PI *mkatëtë e mia, e mëë parë asaj ditë*  
 tué udæmburæ pær to me uulij tæ metai=  
 PI *tue u dhëmburë për to me vulí metaj-*  
 nósm é tæ csemoloisem tæ trétænæ  
 PI *nosm e të ksemolojisem; të tretënë*  
 lípægn ndægliésæ tinæzót é bágn gnæ  
 PI *lipënj ndëljesë tinëzot, e bënj një*  
 tæ fórtæ uulij tæ mós mcatærógn  
 PI *të fortë vulí të mos mkatëronj*  
 máæ  
 PI *mëë.*

IT M: per la mattina che fate voi?

M. e menátet cciæ bæn ti  
 PI *E menatet çë bën ti?*

IT D: tre cose prima ringratio dio che  
 m'ha guardato quella note et degli  
 altri benefitij secondo gli offerisco  
 il corpo et l'anima terzo li domando  
 che tutto quel che farò

## fol.28

sia al suo servitio et anco dico  
 altre mie devotioni mentali et vocali cioè  
 con la mente et con la voce.

Im. trij xærbise tæ pærænæ fxaristísgn  
 PI *Trí shërbise: të parënë fharistisnj*  
 tænxónæ cciæ máé rúaiti atæ nátæ  
 PI *tënëzonë çë më ruajtí atë naté*  
 e pær tæ tiéræt chíre; tæ díjtænæ i  
 PI *e për të tjerët hire; të díjtënë i*  
 trúagn curminæ é xpíjrtinæ tæ trétænæ  
 PI *truanj kurminë e shpirtinë; të tretënë*  
 i lipægn se cghíthæ atæ cciæ tæ bágn  
 PI *i lipënj se gjithë atë çë të bënj,*  
 tæ iéetæ mbúrdærit xéit tæ tij, edé thóm  
 PI *të jëtë mb'urdhërit shejt të tij, edhé thom*  
 tæ tiéræ paracalesij tæ mia me loismó e  
 PI *të tjerë parakalesí të mia me llosjmo e*  
 mé fiálæ  
 PI *me fjalë.*

IT M: qual'è la terza cosa necessaria al  
 christiano?

M. zili íxtæ i tréti xærbes cciæ íxtæ chríj

PI *Cili ishtë i treti shërbes çë ishtë hri*  
tæ cræxtérit  
PI *të krështerit?*

**fol.28v**

IT D: la charità

Im. tæ dâxuritæ  
PI *të dashuritë.*

IT M: chi dobbiamo amar con la charità?

M. cæ ná ixtæ chrij tæ dúamæ miræ mé  
PI *kë na ishtë hri të duamë mirë me*  
tæ dâxurit  
PI *të dashurit?*

IT D: dio sopra ogni cosa et il prossimo  
come noi stesi per amor di dio

Im. tænæzónæ mbij cghithæ xærbiset é  
PI *tënëzonë mbi gjithë shërbiset e*  
fchígnænæ áxtu si néue  
PI *fqinjënë ashtu si néve.*

IT M: come sopra ogni cosa?

M. Sí mbij cghithæ xærbiset  
PI *si mbi gjithë shërbiset?*

IT D: perchè più presto dobbiamo morire che  
offenderlo

Im. psé máæ gnijse dúamæ tæ udé=  
PI *pse mëë njize duamë të vde-*

**fol.29**

sæmæ sé ti ftësgnæmæ  
PI *sëmë se t'i ftesnjëmë.*

IT M: come amerete il prossimo come voi stesso?

M. Si do tæ dúax miræ fchígnænæ áxtu si uetæchénæ  
PI *Si do të duash mirë fqinjënë ashtu si vetëhenë?*

IT D: desiderando per lui et facendoli quel  
che vogliamo per noi secondo la raggione  
el legge di dio.

Im. tæ silépsgnæx pær tæ é ti bæix cghíthæ  
PI *Të zilepsnjësh për të e t'i bëjsh gjithë*  
atæ cciæ dúamæ pær née áxtú si lícghia  
PI *atë çë duamë për né, ashtu si ligja*  
e nómi i tinæzót  
PI *e nomi i tinëzot.*

IT M: qual'è la quarta cosa necessaria al  
christiano?

M. zili íxtæ i cártæti xærbés ccíxtæ chríj  
PI *cili ishtë i katërti shërbes ç'ishtë hri*  
tæ cræxtérit  
PI *të krështerit?*

IT D: le buono opere perchè dopo l'esser  
venuto alli anni della discretione non  
basta la fede senza le buono opere.

#### fol.29v

Im. tæ bææmetæ é míra psé pastái cciæ  
PI *të bëëmetë e mira pse pastaj çë*  
clóftæ árduræ ndæ uiét tæ apolípsit  
PI *kloftë ardhurë ndë vjet të apolipsit*  
nækæ sósn bësa páa tæ bææmet tæ  
PI *nëkë sosn besa pá të bëëmet të*  
míra  
PI *mira.*

IT M: quali sono queste buone opere?

M. zílætæ iánæ cætó tæ bææme tæ  
PI *cilëtë janë këto të bëëme të*  
míra  
PI *mira?*

IT D: quelle che ci sono imposte nei diegi  
comandamenti di dio et nelli altri della  
chiesa con l'opere della misericordia  
el dell'altre virtù

Im. Attó cciæ na iánæ daftúaræ ndæ  
PI *Ato çë na janë daftuarë ndë*  
tæ diétæ úrdærit tæ tinæzót e ndæ  
PI *të dhjetë urdhërit të tinëzot e ndë*  
tæ tíerat tæ clíxæsæ mé tæ bææmet  
PI *të tjerat të klishësë me të bëëmet*  
tæ eleimósinit é tæ tíeraue tæ míra

PI *të elejmosinit e të tjerave të mira.*

**fol.30**

IT M: ditte i diegi comandamenti di dio

M. thúi ai tæ diætæ úrdaritæ é tinæzót  
PI *thuaj të dhjetë urdhëritë e tinëzot.*

IT D: 1. Io sono seg[no]r dio tuo  
Non haverai altro dio avanti di me.  
2. Non nominare il nome di dio invano.  
3. Recordati santificare le feste.  
4. Honora il padre e la madre.  
5. Non amazare.  
6. Non fornicare.  
7. Non robare.  
8. Non dir falso thestimonio.  
9. Non desiderar la dona del prossimo tuo.  
10. Non desiderare la roba d'altri.

**fol.30v.**

Im. 1. ú iám inazóti ít tæ mós chéex iétær  
PI *U jam inëzoti ít, të mos kësh jetër*  
*tænæzónæ pærpára méecie*  
PI *tënëzonë përpara méje.*  
2. Mós cuitó émærinæ e tinæzót mé lódræ  
PI *Mos kujto emërinë e tinëzot me lodrë.*  
3. cuitóu tæ xeitæróix tæ cræmtetæ  
PI *Kujtou të shejtërojsh të krëmtetë.*  
4. Ndéer tæ tátæ é tæ tæmæ  
PI *Ndër t'ët'atë e t'ët'ëmë.*  
5. Mós vrácc  
PI *Mos vraç.*  
[ Mós bæm mechiem]  
[*Mos bëm meq(i)em*]  
6. Mós viédx  
PI *Mos vjedhsh.*  
8. Mós bæix bée réræ  
PI *Mos bajsh bé rerë.*  
9. Mós zilépsgnæx grúanæ e fchígnæsæ  
PI *Mos zilepsnjësh gruanë e fqinjësë.*  
10. Mós zilépsgnæx pétcata é tæ tiéræ=  
PI *Mos zilepsnjësh petkatë e të tjerë-*  
*uet*  
PI *vet.*

IT M: dove ha dato dio questi diegi comandamenti?

M. cú i dá inazót cætá tæ diétæ úrdær  
PI *Ku i dha inēzot kēta tē dhjetē urdhēr?*

IT D: prima nella lege antica et poi

### fol.31

christo nostro segnore li ha confermato nella nuova.

Im. pærpára ndæ nómt tæ viétær é pastái  
PI *pærpára ndē nomt tē vjetēr e pastaj*  
chríxti inæzót i mbáiti ndæ tæ ríjt  
PI *Krishti inēzot i mbajti ndē tē rít.*

IT M: che si contiene in quelli?

M. cciæ mbáchxetæ ndæ tæ  
PI *çē mbahetē ndē ta?*

IT D: i tre primi (Adorare un solo Dio.  
Non ricordare il nome di dio invano.  
Santificare le feste)  
appartengono all'honor di Dio perchè  
è da esser honorato prima col core, poi  
con la lingua et con l'opere, gli altri  
apartengono all'utilità del prossimo.

Im. tæ tré tæ páraetæ ( ti fálex gnij  
PI *Tē tre tē parētē (t'i falesh njí*

### fol.31v

tæ vétæmi tinazót mós cuitóix émærinæ  
PI *tē vetēmi tinēzot, mos kujtojsh emērinē*  
etinazót me lódræ; tæ xeitæroix tæ cræm=  
PI *e tinēzot me lodrē, tē shejtērosh tē krēm-*  
tetæ ) cciæ prépsgnænæ mbæ ndéert tæ  
PI *tetē) çē prepsnjēnē mbē ndért tē*  
tinæzót, psé cåa tæ iéetæ ndéerturæ  
PI *tinēzot, pse ká tē jētē ndérturē*  
pærpára me zæmææt práa mé glúchæt  
PI *pærpára me zēmerēt prá me gluhēt;*  
tæ tiératæ xtátæ prépsgnænæ mbæ dia=  
PI *tē tjeratē shtatē prepsnjēnē mbē dja-*  
fúart tæ fchígnæsæ  
PI *fuart tē fqinjēsē.*

IT M: questi diegi comandamenti in quanti si contengono?

M. cætá tæ diétæ úrdær mbæ sáa

PI *kēta tē dhjetē urdhër mbë sá*  
mbáchxenæ  
PI *mbahenë?*

IT D: Nelli doi precetti della charità,  
cioè amar dio sopra ogni cosa et  
il proximo come se stesso.

Im. Ndæ tæ di úrdarit tæt dâxurit  
PI *Ndë tē di urdhërit tē tē dashurit*

### fol.32

sé tæ dúax tænzónæ mbij cghíthæ x&arbi-  
PI *se tē duash tēnzonë mbí gjithë shërbis-*  
set é fchígnænæ si vetæchxénæ  
PI *set e fqinjënë si vetëhenë.*

IT M: talche tutta le lege di dio si contiene in  
questo suave preceto dell'amor il qual ci dia  
N. S. per sua infinita bontà. Amen.

M. psé cghíthæ nómi i tinæzót mbáchxetæ mbæ  
PI *pse gjithë nomi i tinëzot mbahetë mbë*  
cætæ úrdær tæ æmblæ tæ tæ dâxurit cciæ  
PI *këtë urdhër tē ëmblë tē tē dashurit çë*  
ná dáftæ inæzót pær tæ páa sósmet tæ miræ  
PI *na dhäftë inëzot për tē pá sosmet tē mirë*  
tæ tij amin  
PI *të tij, amin.*

*tæ urdæret tæ clisciæsæ*<sup>6</sup>  
PI *të urdhëret tē klishësë*

### [I precetti della Chiesa]

IT M: dite i comandamenti della chiesa.

M. thúai tæ ~~dite~~ pæsæ<sup>7</sup> úrdæritæ é clixæsæ  
PI *thuaj tē pesë urdhëritë e klishësë*

IT D: 1. Udir la mesa le feste comandate.  
2. digiunar la quaresima et gli altri giorni  
comandati et astenersi dalla carne il venerdì  
et il sabbato.

### fol.32v

---

<sup>6</sup> These four words in a different hand, with a stroke above and below them.

<sup>7</sup> This word in a different hand, written above ~~dite~~.

3. confesarsi almeno una volta l'anno.
4. comunicarsi almeno la pasqua di resurrezione.
5. pagar le decime.

Im. 1. tæ cgiécghiex méxænæ ndæ tæ crám=

PI *të gjegjesh meshënë ndë të krëm-*  
tet tæ urdæruame

PI *tet të urdhëruame.*

2. tæ acgiæróix créxmætæ é tæ tiératæ dít

PI *të agjërojsh kreshmëtë e të tjeratë dit*  
tæ rúchex mixit tæ mærcúurræ é tæ

PI *të ruhesh mishit të mërkkúrrë e të*  
præmtænæ

PI *prëmtënë.*

3. tæ csemoloísex máæ tæ pácænæ gnæ chxéræ

PI *të ksemolojisesh mëë të pakënë një herë*  
ndæ uít

PI *ndë vit.*

4. tæ cungóix máæ tæ pácænæ ndræ páxcæt

PI *të kungojsh mëë të pakënë ndrë pashkët*  
tæ Anastísurit

PI *të Anastisurit.*

5. tæ pagúagnæx decatíjnæ.

PI *të paguanjësh dekatínë.*

***tæ tæ statæ mcatæt tæ paræ tjæ cluche-***

PI *të të shtatë mkatët té parë çë kluhe-*

***ne sé urasænæ***<sup>8</sup>

PI *në se vrasënë.*

[**Dei sette peccati capitali che si chiamano mortali**]

**fol.33**

IT M: abbiamo detto delle buone opere che si hano a fare ditte adeso le male che si hano di fugire et prima delli sette peccati che si chiamano mortali.

M. chémi thænæ tæ tæ bææmeuet tæ mira

PI *kemi thënë të të bëëmevet të mira*

cciá cánæ tæ bánenæ thúai nani tæ tæ

PI *çë kanë të bënenë; thuaj nani të të*

cæchíauet cciá chémi tæ ícægnæmæ é pærpara

PI *këqiavet çë kemi të ikënjëmë e përpara*

tæ tæ xtátæ mcátæuet cciá ~~vrasænæ~~ clúche-

PI *të të shtatë mkatëvet çë kluhe-*

næ sé vrasænæ

<sup>8</sup> These words in a different hand at the bottom of fol.32v.

PI *nē se vrasēnē.*

IT D: il primo  
1. superbia 2. avaritia  
3. luxuria 4. ira  
5. gola 6. invidia  
7. accidia

Im. e pára  
PI *e para*  
1. tæ máhtæ 2. tæ xtréitæ  
PI 1. *tē mathtë* 2. *tē shtrejtētē*

**fol.33v**

3. pornia  
PI *pornia*  
4. tæ thárætítæ  
PI *tē tharētítē*  
5. lichxudía  
PI *lihudia*  
6. zília  
PI *zilia*  
7. pærtésa;  
PI *përtesa.*

IT D: i quali sono causa et capi delli altri  
et perciò sono chiamati capitali benchè  
alle volte possino esser veniali.

Im. Cætá iánæ aformía e críetæ e tæ tíerauet  
PI *Këta janë aformia e krietë e të tjeravet*  
é andai clúchenæ tæ pára é psé xúmæ  
PI *e andaj kluhenë të para e pse shumë*  
chxéræ máendæ iéenæ tæ léa;  
PI *herë mëndë jënë të lea.*

IT M: che cosa è il peccato?

M. cciæ xærbés íxtæ mcáta  
PI *çë shërbes ishtë mkata?*

**fol.34**

IT D: è quel che si pensa dice o fa  
contra la lege et volontà di dio.

Im. íxtæ cghíthæ atá cciæ thúchxetæ loiásgnæ=  
PI *ishtë gjithë ata çë thuhetë llojasnjë-*  
mæ o bæimæ cúndræ nomit é thelimæsæ  
PI *më o bëjmë cundrë nomit e thelimësë*

tinæzót  
PI *tinëzot.*

IT M: che male fa il peccato mortale al peccatore?

M. cciáe tæ chéchi bæn mcáta cciáe vrét  
PI *çë të keq i bën mkata çë vret*  
mcatætórit  
PI *mkatëtorit?*

IT D: gli fa perdere Dio et la sua gratia et la gloria che gli era promessa et lo fa debitore della pena eterna de l'inferno.

Im. i bæn esbíer tænxónæ é chxíjrræ é tij  
PI *i bën e zbier tënëzonë e hírrë e tij*  
é paráisnæ cciáe i íx tácsuræ é ebæn  
PI *e parajsne çë i ish taksurë e e bën*  
dætíræs tæt dámburauet tæ páa sósme tæ  
PI *dëtirës të t'dhëmburavet të pá sósme të*  
písæsæ  
PI *pisësë.*

#### **fol.34v**

IT M: perchè si chiama mortale?

M. psé clúchxetæ sé vrét  
PI *pse kluhetë se vret?*

IT D: perchè amaza l'anima facendoli perder la vita della gratia.

Im. psé vrét xpíjrtinæ é i bæn é sbíer cghié-  
PI *pse vret shpirtinë e i bën e zbier gje-*  
lænæ é paráisit  
PI *llënë e parajsit.*

IT M: che fa il peccato veniale?

M. cciáe bæn mcáta é lée  
PI *çë bën mkata e lé?*

IT D: Non fa perder la gratia nè merita l'inferno ma fa raffreddare l'huomo nell'amore e servitio di dio e merita la penna temporale et anche dispone al peccato mortale.

Im. Núcæ bæn é sbíjretæ chxíri ás prépsn  
PI *Nukë bën e zbíretë hiri as prepsn*  
písænæ gníx bæn é ftóchetæ gneríu  
PI *pisënë njish bën e ftohetë njeriu*  
ndæ tæ dâxurit e xærbætírat tæ  
PI *ndë të dashurit e shërbëtírat të*

### fol.35

tinazót é prépsn tæ dæmbura tæ cosmít é  
PI *tinëzot, e prepsn të dhëmbura të kosmit e*  
edé mændæ bæneta mcátæ cciæ vrét  
PI *edhe mëndë bëneta mkatë çë vret.*

*tæt stata mjestj uet sceit tæ cliscjæsæ*<sup>9</sup>  
PI *të t'shtatë mistirevet shejt të klishësë*

### [Dei sette sacramenti santi della chiesa]

IT M: che altra cosa ci bisogna fare?

M. cciæ iétær xærbés ná prépsn tæ bægnæmæ?  
PI *çë jetër shërbes na prepsn të bënjëmë?*

IT D: bisogna sapere i santi sacramenti e  
riceverli al suo tempo quando ci comanda  
et dichiara la santa chiesa.

Im. prépsn tæ díjmæ mistírietæ xéit é tí måræ-  
PI *prepsn të dijme mistirjetë shejt e t'i marë-*  
mæ ndæ chiæró tæ tíj cúur ná urdæron  
PI *më ndë qëro të tij kúr na urdhëron*  
é née fanerósn clíxa xéitæ;  
PI *e n'e e fanerosn klisha shejtë.*

IT M: perchè?

M. psé  
PI *pse?*

IT D: per scancelar i peccati et ottener  
la gratia di dio et aiuto per far le  
buone opere.

### fol.35v

Im. sé tæ aræségnæ mcátætæ é tæ  
PI *se të arësenjë mkatëtë e të*

---

<sup>9</sup> These words in a different hand.

chéetæ chxíjrræ é tinæzót é ndíxmæ=  
PI *kétë hirrë e tinëzot e ndihmë-*  
næ; sé tæ bægnæ tæ bææmetæ é míra  
PI *në; se të bënjë të bëëmetë e mira.*

IT M: ditte li sacramenti della santa madre chiesa.

M. thúai mistírietæ é clíxæsæ xéitæ  
PI *thuj mistirjetë e klishës shejtë.*

IT D: 1. Battesimo  
2. chresima  
3. eucharistia  
4. penitenza  
5. estrema untione  
6. ordine  
7. matrimonio

Im. 1. pacsími  
PI *pakzimi.*

### **fol.36**

2. tæ mirósuritæ  
PI *të mirosuritë*  
3. cunchími  
PI *kunkimi*  
4. tæ csemoloísuritæ  
PI *të ksemolojisuritë*  
5. ofchíeli  
PI *ofqíeli*  
6. priftæria  
PI *priftëria*  
7. curóra  
PI *kurora*

*ecsijsis edizé mjstireue*<sup>10</sup>  
PI *eksijsis e dica mistireve*

### **[Esposizione di alcuni sacramenti]**

IT M: chi ha ordinato questi santi sacramenti?

M. cúx i urdarói cætá xéit mistírie  
PI *kush i urdhëroj këta shejt mistirje?*

IT D: Jesu christo nostro signore.

---

<sup>10</sup> These words in a different hand.

Im. ijsús chríxti zóti inæ  
PI *Ijsus Krishti Zoti inë.*

IT M: perchè?

M. psé  
PI *pse?*

IT D: per perdonarci i peccati et  
comunicarci

### fol.36v

la sua gratia et meriti della sua  
passione et ciascuno si da gratia  
per qualche cosa particolare, ma  
besogna riceverli degnamente.

Im. sé tæ ná ndægliégnæ mcátætæ é  
PI *se tē na ndēljenjē mkatētē e*  
tæ cungógnæmæ chxíjrræ é tij, e tæ  
PI *tē kungonjēmē hírrē e tij, e tē*  
prépsurataæt psúarit tij e ngáa gníj  
PI *prepsuratē tēt'psuarit tij e ngá njí*  
i iép chxíjr pær cghíææ tæ báæme tæ  
PI *i jep hír pēr gjē<sup>11</sup> tē bēēme tē*  
míra tæ tij gníx préps ti máraemæ  
PI *mira tē tij; njish preps ti marēmē*  
pastrúaræ<sup>12</sup>.  
PI *pastruara.*

IT M: a chi vale il sacramento del battesimo?

M. pær cciæ vaglién mistíri i pacsímit  
PI *pēr çē vëljen mistiri i pakzimit?*

IT D: per far l'huomo christiano e figliol di dio.

Im. sé tæ báegnæ gneríjnæ tæ cræxtée  
PI *se tē bēnjē njerínē tē krēshtē*

### fol.37

é bíjr tæ tinæzót  
PI *e bír tē tinēzot.*

IT M: come si fa questo?

---

<sup>11</sup> Sciambra writes *gjiëë*, but *gjëë* in C2 and C3.

<sup>12</sup> The sign –æ seems to be struck through, but this is not completely sure. Above the *r*, an *a* is written, by what seems to be the first hand.

M. si bæneta chij  
PI *si bænētē qí?*

IT D: perchè nasciamo in peccato originale  
il quale con gli altri ci è levato per il batesimo  
e ci è datta la gratia el altri doni et così siamo  
fatti figlioli di dio et heredi della vita eterna.

Im. psé léchxemi mé tæ páraet mcát é aió mé  
PI *pse lehemí me tē parēt mkat e ajo me*  
tæ tíerat ná íxtæ ngzierræ pær pacsímt  
PI *tē tjerat nē ishtē ngxierrē pær pakzimt,*  
é ná íxtæ dánæ chxíri é tæ tiera duræ-  
PI *e na ishtē dhēnē hiri e tē tjera dhurē-*  
tíglia é axtú iémi bææræ bigl tæ  
PI *tiljē, e ashtu jemi bēerē bilj tē*  
tinazót é se tæ traxægógnæmæ cghiélæ=  
PI *tinēzot, e se tē trashēgonjēmē gjellē-*  
næ é páa sósme  
PI *nē e pá sosme.*

**fol.37v**

IT M: a che vale il sacramento della confessione?

M. pær cciæ væglién mistíri i tæ csemoloi-  
PI *pær çē vëljen mistíri i tē ksemoloj-*  
surit  
PI *surit?*

IT D: aciochè dio ci perdoni li peccati che  
habbiamo fatti dopo il batesimo.

Im. sé Inazót tæ ná ndægliégnæ ~~ccíæ~~  
PI *se Inēzot tē na ndēlenjē*  
mcatátæ cciæ chémi bææræ pás pacsí=  
PI *mkatētē çē kemi bēerē pas pakzi-*  
mit  
PI *mit.*

IT M: come si ha da preparar colui che  
si vole confessare?

M. sí cáa tá dærtóneta aí cciæ  
PI *si ká tē dērtonetē ai çē*  
dó tæ csemoloisetæ  
PI *do tē ksemolojisetē?*

IT D: fara tre cose la prima ricordarsi

**fol.38**

con diligenza dei peccati che ha fatto  
secondo haver dolore et pentimento  
con proposito di non tornare a peccare  
terzo confessarli tutti intieramente et  
poi far la penitenza che da il confesore.

- Im. cáa tá báegnæ tríj xærbíse tá pára=  
PI *ká tē bēnjē trí shērbise: tē parē-*  
næ tá cuitónetæ mé úrtæ pær mcát cciáe  
PI *nē tē kujtonetē me urtē pēr mkat çē*  
cáa báæræ tá díjtænæ tá chéetæ tá  
PI *ká bēerē; tē díjtēnē tē kētē tē*  
dæmburæ é tá aræsieræ mé cxíjl tá  
PI *dhēmburē e tē arēsierē me kshil tē*  
mós thénētæ tá mcataérógnæ máæ  
PI *mos thenetē tē mkatēronjē mēē;*  
tæ trétænætæ tá ti csemoloísgnæ cghíthæ  
PI *tē tretēnē tē tē t' i ksemolojísnjē gjithē*  
chiærúaræ é pastái tá báegnæ tá  
PI *qēruarē e pastaj tē bēnjē tē*  
metainósuritæ tá pneumaticóit  
PI *metainosuritē tē pnevmatikoit.*

IT M: a chi vale il sacramento dell'altare?

**fol.38v**

- M. pær cciáe vaglien mistéri xéit i autárit  
PI *pēr çē vëljen misterì shejt i autarit?*
- IT D: aciochè l'anima n[ost]ra sia nutrita  
e pasciuta della gratia di dio et unita  
con lui secondo per non cascare facilmente  
nelli peccati terzo per ottener ogni perfetione.
- Im. sé xpíjrti ínæ tá iéetæ chieuerísu-  
PI *se shpirti inē tē jētē qeverisu-*  
ræ é uxchieræ cáchxa chxíri i tinæ-  
PI *rē e ushqierē kaha hiri i tinē-*  
zót; e pærsieræ mé tá tá díjtænæ  
PI *zot, e pērzierē me tē; tē díjtēnē*  
sé tá mós biéræ gníjse ndæ mcát  
PI *se tē mos bjerē njize ndē mkat;*  
tæ trétænæ sé tá chéetæ cghíchæ  
PI *tē tretēnē se tē kētē gjithē*  
tæ clænætæ  
PI *tē klēnētē.*

IT M: chi è nel santissimo sacramento?

M. cúx íxtæ ndæ mistíjrt xeit tæ  
PI *kush ishtë ndë mistírt shejt të*

**fol.39**

cunchímit  
PI *kunkimit*

IT D: Jesu christo n[ost]ro segnore in corpo  
et anima si come è nel cielo tanto nell'hostia  
quanto nel calice dopo la consecratione  
del sacerdote il che si fa nella mesa.

Im. ijsús críxti Zóti inæ mé curmit é mé  
PI *Ijsus Krishti Zoti inë me kurmit e me*  
*xpijrtit e theótita*<sup>13</sup> *axtú si íxtæ ndræ chíelt axtú*  
PI *shpirtit e theotita, ashtu si ishtë ndrë qiellt, ashtu*  
*ndæ búcæt si ndæ véræt pás beechi=*  
PI *ndë bukët si ndë verët pas béki-*  
*mit cciæ bæn prifti ndæ méxæt*  
PI *mit çë bën prifti ndë meshët.*

IT M: che cosa è la mesa.

M. cciæ xærbés íxtæ méxa  
PI *çë shërbes ishtë mesha?*

IT D: è una memoria et representatione  
vera della vita passione et morte di  
N. S. Jesu christo et insieme sacrificio  
oferendo il

**fol.39v**

medesimo christo per li vivi et per  
li morti et però si deve stare con  
molta devotione et atentione.

Im. íxtæ gnæ cuitím é tæ dúcuræ tæ  
PI *ishtë një kujtim e të dukurë të*  
*værtétæ tæ cgiélæsæ tæt psúarit*  
PI *vértetë të gjellësë të t'psuarit*  
*é morsæ tæ críxtit Zótit tínæ é*  
PI *e morsë të Krishtit Zotit tinë e*  
*íxtæ báxcæ cúrmi itinæzót tu é*

---

<sup>13</sup> These two words inserted above the line.

PI *ishtë bashkë kurmi i tinëzot, tue*  
dænæ vétæ críxnæ pær tæ cgiálæt  
PI *dhënë vetë krishnë për të gjallët*  
é pær tæ vdécurit é andái prépsn  
PI *e për të vdekurit, e andaj prepsn*  
tæ iésæmæ mé xúmæ uláuie é  
PI *të jesëmë me shumë vlavie e*  
cuités  
PI *kujtes.*

IT M: come si ha di preparare uno per  
ricever degnamente il santissimo  
sacramento?

**fol.40**

M. si cúa tæ gatúchxetæ gnæ sé tæ  
PI *si ká te gatuhetë një se të*  
máræ mé vláuje cúrminæ xéit tæ  
PI *marë me vlavie kurminë shejt të*  
críxtit  
PI *Krishtit?*

IT D: Andando senza carico di coscienza  
e di peccato mortale confessandosi avanti.

Im. tú é váturæ páa tæ mbæxúaræ tæ  
PI *tue vaturë pá të mbëshuarë të*  
xpijrtit e mcátie cciæ vret tu e ú csé=  
PI *shpirtit e mkatje çë vret tue u kse-*  
moloísuræ pærpára  
PI *molojísurë përpara.*

IT M: a che cosa vagliono gli altri sacramenti?

M. pær cciæ vægliégnænæ tæ tiérætæ mi=  
PI *për çë véljenjënë të tjeratë mi-*  
stírie xéit  
PI *stirje shejt?*

IT D: per ricevere varie gratie da dio et  
per quel fine a che sono ordinati.

**fol.40v**

Im. psé tæ chéenæ xúmæ loiéex chxire  
PI *pse të kënë shumë lojésh hire*  
sinæzót prá tæ tæ sósuræ pær cciæ  
PI *sinëzot, pra të të sosurë për çë*  
iánæ gatúaræ

PI *janë gatuarë.*

*e tæ tjeravet scerbise ci prepsnænæ sæ mbæ-*  
PI *e tæ tjeravet shërbise çë prepsnjënë sè mbë-*  
*suamesæ o tæ bæg me miræ*<sup>14</sup>  
PI *suamesë o tæ bënjëmë mirë.*

**[Delle altre cose che si riferiscono alla  
dottrina o al bene operare.]**

IT M: ditte l'altre cose che appartengono al  
ben operare ovvero alla dottrina christiana.

M. thúai tæ tiératæ xærbise cciæ mbáche=  
PI *thuaj tæ tjeratë shërbise çë mbahe-*  
*næ mbæ tæ bææræt tæ miræ o*  
PI *në mbë tæ bëërët tæ mirë o*  
*mbæ tæ mbsúamet tæ cræxtéræ?*  
PI *mbë tæ mbsuamet tæ krështerë.*

IT D: le tre virtù theologali cioè  
fede speranza et charità.

Im. tæ trîj úrtætæ e fiálæuet tinæzót  
PI *të trî urtëtë e fjalëvet tinëzot*  
*bésæ pandochîj e tæ dâxuræ*  
PI *besë, pandohi, e tæ dashurë.*

IT D: Le quattro virtù cardinali cioè  
prudenza forteza, giustitia et temperanza.

**fol.41**

Im. tæ cåtær úrtætæ tæ fuchîjxæme tæ ndlæ=  
PI *të catër urtëtë tæ fuqîshëme: tæ ndlë-*  
*guáxim fuchîj lícgh é lefterîj*  
PI *guashim, fuqí, ligj e lefterí.*

IT D: Le sette doni dello spirito santo.  
1. Dono di sapienza  
2. d'inteleto  
3. di consiglio  
4. di forteza  
5. di scienza  
6. di pietà  
7. dono di timor di dio

Im. tæ xtátæ durætígliætæ tæ xpíjrtit xéit

---

<sup>14</sup> These words inserted in a different hand.

PI *të shtatë durëtiljëtë të shpirtit shejt*

1. durætígliaë úrteie

PI *durëtiljë urteje*

2. loismói

PI *llojsmoi*

3. cxíli

PI *kshilli*

#### fol.41v

4.værtíte

PI *vértite*

5. tæ díjturi

PI *të díjturi*

6. lipæsíe

PI *lipësíe*

7. durætígliaë é dréesæ tinæzót

PI *durëtiljë e drésë tinëzot.*

IT D: Le otto beatitudini

1. Beati sono li poveri di spirito  
perciochè di loro è il regno di cieli.

2. beati i mansueti perciochè essi  
possederano la terra.

3. beati quelli che piangono perchè  
sarano consolati.

4.beati quelli che hano fame et sete  
della justitia perchè essi sarano satiati.

5. beati li misericordiosi perciochè essi

#### fol.42

otteneranno misericordia.

6. beati quelli che sono mondi di cuore  
perché essi vedrano iddio.

7. beati li pacifici perchè saranno  
chiamati figlioli di dio.

8. beati quelli che patiscono prosecutione  
per la iustitia perciochè di loro  
è il regno dei cieli.

Im. tæ tétæ tæ lúmetæ

PI *të tetë të lumetë*

1. Lúmtæ atá cciæ iánæ vábæk xpíjrtri

PI *Lumtë ata çë janë vabëk shpirti*  
psé etíreia íxtæ perëndia é chieluet

PI *pse e tireja ishtë perëndia e qiellvet.*

2. Lúmtæ atá cciæ iánæ tæ bútæ sé

PI *Lumtë ata çë janë të butë se*  
atá cánæ tæ traxægógnænæ déenæ

PI *ata kanë të trashëgonjënë dhënë.*  
3. Lúmtæ atá cciæ cláanæ psé cánæ  
PI *Lumtë ata çë klánë pse kanë*  
tæ iéenæ fæchieræ  
PI *të jënë fëqierë.*

**fol.42v**

4. Lúmtæ atá cciæ cánæ úu e ét pær  
PI *Lumtë ata çë kanë ú e et pær*  
licght psé atá cánæ tæ iéenæ glírá  
PI *ligjt, pse ata kanë të jënë glirë.*  
5. Lúmtæ atá cciæ cánæ lipisij psé  
PI *Lumtë ata çë kanë lipisí pse*  
atá cánæ tæ iéenæ lipísuræ  
PI *ata kanë të jënë lipisurë.*  
6. Lúmtæ atá cciæ iánæ chierúaræ sæmære  
PI *Lumtë ata çë janë qëruarë zëmër[e]*  
psé atá cánæ tæ xóchxænæ tænzónæ  
PI *pse ata kanë të shohënë tēnzōnē.*  
7. Lúm tæ mbachierúamitæ psé cánæ  
PI *Lum[të] të mbaqëruamitë, pse kanë*  
tæ clúchxænæ bígl tæ tinæzót  
PI *të kluhenë bilj të tinëzot.*  
8. Lúmtæ atá cciæ psógnænæ tæ pær=  
PI *Lumtë ata çë psonjënë të pær-*  
sæna pær licght psé é tíreia íxtæ  
PI *zëna pær ligjt, pse e tireja ishtë*  
perændía é chíeluet.  
PI *perëndia e qiellvet.*

IT D: Li dodeci frutti dello spirito santo  
1. charità  
2. gaudio

**fol.43**

3. pace  
4. pazienza  
5. benignità  
6. bontà  
7. longanimità  
8. magnanimità  
9. fede  
10. modestia  
11. continenza  
12. castità

Im. tæ dimbædiætæ pémætæ tæ xpijrtit  
PI *të dimbëdhjetë pemëtë të shpirtit*

xéit  
PI *shejt*.  
1. tæ dáxuræ  
PI *të dashurë*

**fol.43v**

2. gæsím  
PI *gëzim*  
3. págh  
PI *pagj*  
4. apomonij  
PI *apomoní*  
5. tæ bútae  
PI *të butë*  
6. tæ mírae  
PI *të mirë*  
7. tæ glátæ xpíjrti  
PI *të glatë shpirti*  
8. tæ máth xpíjrti  
PI *të math shpirti*  
9. bésæ  
PI *besë*  
10. apolíps  
PI *apolips*  
11. tæ xpéitæ  
PI *të shpejtë*  
12. pastrím  
PI *pastrim*

IT D: Le sete opere della misericordia corporale

**fol.44**

1. dar mangiar alli poveri afamati
2. dar bere alli poveri asetati
3. vestire gli nudi
4. albergar li pelegri
5. visitar li infermi
6. visitar li carcerati
7. sepelir li morti

Im. tæ xtátæ tæ bææmetæ tæ eleimósinit  
PI *të shtatë të bëëmetë të elejmosinit*  
[1.] tæ iápx tæ chxáanæ tæ uabæcghiet tæ  
PI *të japsh të hánë të vabëgjet të*  
úrætæ  
PI *urëtë*.  
[2.] tæ iápx tæ píjnæ atire cciæ cánæ ét  
PI *të japsh të pínë atire çë kanë et*.

[3.] tæ véxgnæx tæ géxuritæ  
PI *të veshnjësh të xheshuritë.*  
[4.] tæ mbægliéchx piligríntæ  
PI *të mbëljetshsh piligríntë.*

#### fol.44v

5. tæ sinodépsgnæx tæ sæmúurætæ  
PI *të sinodepsnjësh të sëmúrëtë.*  
6. tæ sinodépsgnæx tæ filacósmitæ  
PI *të sinodepsnjësh të filakosmitë.*  
7. tæ cælácc ndæ bótæ tæ udécuritæ  
PI *të këllaç ndë botë të vdekuritë.*

IT D: Le sete opere della misericordia spirituale  
1. Dar buon consiglio ad altri  
2. Amastrar li ignoranti  
3. amonir li peccatori  
4. consolar le persone tribulate et aflite  
5. perdonar le offese et ingiurie ricevute  
6. soportar patientemente le molestie  
dateci da altri  
7. pregar dio per i viv et per i morti.

Im. tæ xtátæ tæ béæmetæ tæ eleimósinit  
PI *të shtatë të bëëmetë të elejmosinit*  
tæ xpijrtit  
PI *të shpirtit.*

#### fol.45

1. tæ iápæx cxíjl tæ míræ tæ tieræuet  
PI *të japsh kshill të mirë të tjerëvet.*  
2. tæ mbæsóix tæ páa ndlæguaxæmitæ  
PI *të mbësojsh të páa ndlëguashëmitë.*  
3. tæ mundóix mcatætórætæ  
PI *të mundojsh mkatëtorëtë.*  
4. tæ ofichíex gnéræsitæ e tiranísm é  
PI *të ofiqiesh njerëzitë e tiranism e*  
tæ chxelmúam  
PI *të helmuam.*  
5. tæ ndægliéx tæ psúaratæ é tæ scíaa=  
PI *të ndëljesh të psuarëtë e të shá-*  
ratæ cciæ chée pásuræ  
PI *ratë çë ké pasurë.*  
6. tæ duróix mé durím pirasmótæ dænæ  
PI *të durojsh me durim pirasmotë dhënë*  
sæ tiæræx  
PI *së tjerësh.*  
7. tæ paracalésgnæx tænæzónæ pær tæ

PI *té parakalesnjësh tēnēzonē pēr tē*  
*cghíalæt é pær tæ vdécurit*  
PI *gíallēt e pēr tē vdekurit.*

IT D: Li quindecim misterij del N. S.  
Jesu christo per meditare et dire  
il rosario della madona

**fol.45v**

Im. tæ pēsæ mbædiætæ mistíriætæ tæ  
PI *tē pesē mbēdhjetē mistirjetē tē*  
*tinæzót ijsús chixtit sé tæ loiás=*  
PI *tinēzot Ijsus Krishtit, se tē llojas-*  
*gnæ et tæ théetæ curórænæ é*  
PI *njē et tē thetē kurorēnē e*  
*xænmærijsæ*  
PI *Shēn Mērisē.*

IT D: Le cinque Gaudiosi  
1. La nuntiatione quando fu conceto  
il figliol di dio  
2. La visitatione di santa Elisabeta.  
3. La natività del N. S. Jesu christo  
4. La presentatione di N. S. nel tempio.  
5. quando fu ritrovato nel tempio fra dotori.

Im. tæ pēsæ tæ gæsimit  
PI *tē pesē tē gēzimit.*

**fol.46**

1. tæ fáluritæ cúur clé zænæ i biri i tinæ=  
PI *tē faluritē kúr kle zēnē i biri i tinē-*  
*zót*  
PI *zot.*  
2. tæ sinodépsuritæ tæ xéitsæ elisabétæ  
PI *tē sinodepsuritē tē shejtsē Elisabetē.*  
3. tæ léerætæ tæ chixtit Zotit tínæ  
PI *tē lérētē tē Krishtit Zotit t'inē.*  
4. tæ ducúaritæ é chixtit Zotit tínæ  
PI *tē dukuaritē e Krishtit Zotit t'inē*  
*ndæ clíxæt*  
PI *ndē klishēt.*  
5. cúur clé cgiéturæ ndæ clíxæt ndæ  
PI *kúr kle gjetur ndē klishēt ndē*  
*mést tæ úrtæuet*  
PI *mest tē urtēvet.*

IT D: Li cinque dolorosi

1. l'oratione del N. S. nell'horto
2. la flagellatione alla colonna
3. l'incoronatione con la corona di spine.
4. il portar della croce al monte calvario.
5. la crocifissione et morte nella croce.

**fol.46v**

- Im. 1. paracalesia é tinæzót ndæ cöpæxtit  
 PI *parakalesia e tinëzot ndë kopështit.*
2. tæ ráchxuritæ mbæ Culónnat  
 PI *të rahuritë mbë kulonët.*
3. tæ vænætæ tæ curóræsæ mé  
 PI *të vënëtë të kurorësë me*  
 curóræt glæmbax  
 PI *kurorët glëmbash.*
4. tæ báaituritæ é críchsæ mbæ  
 PI *të bájturitë e kriqsë mbë*  
 ráchxt tæ caluárit  
 PI *raht të kalvarit.*
5. tæ ngrichiaesúaritæ é tæ vdécuri=  
 PI *të ngriqësuaritë e të vdekuri-*  
 tæ ndæ crícht  
 PI *të ndë kriqt.*

- IT D: Li cinque gloriosi
1. la resurrezione di N. S.
  2. la sua ascensione al cielo.
  3. la venuta dello spirito santo.
  4. l'assontione della madona.

**fol.47**

5. la sua incoronatione sopra tutti  
 li angeli et beati

- Im. tæ pæsæ tæ læudúametæ  
 PI *të pesë të lëvduametë*
1. tæ anastisuritæ tæ tinæzót  
 PI *të anastisuritë të tinëzot*
2. tæ chxípuritæ etíj ndræ chíelt  
 PI *të hipuritë e tij ndrë qiellt.*
3. tæ árduritæ tæ xpíjrtit xéit  
 PI *të ardhuritë të shpirtit shejt.*
4. tæ chxípuritæ é xænmæríjsæ  
 PI *të hipuritë e Shën Mërisë.*
5. é curóra cciæ í clé vænæ mbíj  
 PI *e kurora çë i kle vënë mbi*  
 cghithæ æncgiæglit é xéitet  
 PI *gjithë ëngjëllit e shejtet.*

**fol.48<sup>15</sup>**

engiæli itinazot pærssændeti  
PI *engiëlli i tinëzot përshtëndeti*  
mæriinæ e christi u suu ndæ barcut tæ  
PI *Mërinë, e Krishti u zú ndë barkut të*  
saj pær spjrtit sæjt. ~~theotoeche~~  
PI *saj përs Shpirtit Shejt.*  
thuchetæ tæ falem mærij  
PI *thuhete: falem Mëri.*  
mbæ tæ dijtæt tæ raaræ  
PI *mbë të dijtët të rárë:*

hægnæ uassæ etinæzot cloftæ bææ=  
PI *hënjë vasha e tinëzot, kloftë bë-*  
ræ mua porsî fiälla iote  
PI *rë mua porsî fjala jote.*  
fallemi mærij chijr plota  
PI *falemi Mëri hîr plota*  
e mbæ tæ tretæt  
PI *ie mbë të tretët:*  
e fiälla u bææ mis e mbet me née  
PI *e fjala u bëë mish e mbet me né.*

[L'angelo del Signore salutò Maria e Cristo  
fu concepito nel ventre di lei per opera dello  
Spirito Santo.

Si dice l'Ave Maria.

Nel secondo tocco:

Ecco l'ancella del Signore sia fatto  
a me conforme la tua parola.

Ave Maria piena di grazia.

Nel terzo (tocco):

E la parola si fece carne e abita con noi.]

**fol.48v**

Scejtî atæ Pappa piu ipesæti da  
PI *Shejtî atë Pappa piu i pesëti dha*  
catær zët dit ndægliersæ githæ  
PI *katër zet dit ndëljesë gjithë*  
atireue ciæ te mbsógnænæ atireue ciæ  
PI *atireve çë t'e mbsonjëne atireve çë*  
e zæænæ mætæ emira ctæ mbsuame  
PI *e zëenë mentë e mira ktë mbsuame*  
tæ christeræ p. githæ dit ciæ tæ bægnæ=  
PI *të krishterë përs gjithë dit çë të bënë-*

<sup>15</sup> Fol. 48 and 48v written in a different hand, probably that of C2.

næ , e ajo giégetæ pratá ciæ te  
PI *në, e ajo gjegjetë pr'ata çë të*  
chuagnænæ atireue ciæ bæn chrij.  
PI *huanjënë atireve çë bën hri.*

Grægori Papa itrembædiati lefdoj  
PI *Grëgori Papa i trembëdhjeti lëfdoj*  
e stój edé tæ tiéra gnæ chin dit.  
PI *e shtoj edhe të tjera një qin dit.*

[Il Santo Padre il Papa Pio quinto diede  
ottanta giorni di indulgenza a tutti  
coloro che insegnino e a coloro che  
imparano a memoria bene la dottrina  
cristiana per tutti i giorni che lo  
facciano e questo si intende per coloro  
che prestino aiutino a coloro che hanno bisogno.  
Gregorio Papa decimo terza approvò e  
aggiunse anche altri cento giorni.]